

016/11 DIGERÅI (Vassdragsnr. 016.G4Z)

<u>Fylke(r):</u>	Telemark
<u>Kommune(r):</u>	Tinn, Notodden, Hjartdal
<u>Kartblad N50:</u>	1614 I, 1614 IV
<u>Nedbørfelt:</u>	64,6 km ²
<u>Toppunkt-utløpspunkt:</u>	1461-191 moh.
<u>Skoggrense:</u>	950 moh.
<u>Marin grense:</u>	Hele feltet ligger over
<u>Naturgeografisk region:</u>	33a: Forfjellsregion med hovedsakelig nordlig boreal vegetasjon, underregion: Øvre Setesdal og Telemarks skogsområder
<u>Landskapsregion:</u>	12: Dal- og fjellbygder i Telemark og Agder 15: Lavfjellet i Sør-Norge
<u>Urørt natur:</u>	>5 km: 0 %, 3-5 km: 7 %, 1-3 km: 60 %
<u>SP-kategori/-gruppe:</u>	II/8, I/5
<u>Verneplanstatus:</u>	Vurdert i VP II, VP III og VP IV (objekt 016/11)
<u>Nasjonale laksevassdrag:</u>	-

Generell beskrivelse

Nedbørfeltet ligger vest for Tinnsjøen. Det øverste vannet i feltet ligger 1156 moh. ved Heddersfjellet og utløpet er midt på den lange og smale Tinnsjøen. Området har innlandsklima. Beregnet årsnedbør er 800-1000 mm, spesifikk avrenning 28,8 l/s/km² og middeltilsig 1,86 m³/s.

Digeråis nedbørfelt fra utløpet ved Sjøvatn er 26,4 km². Sjøvatn som har to utløp; Digeråi og Kåla, er 6,4 km² stort og har et nedbørfelt på 39 km². Det er vanlig å regne at 75 % av avrenningen fra Sjøvatn går gjennom Digeråi. Middelvannføringen ved Sjøvatn er beregnet til 0,79 m³/s, 1,35 m³/s etter samløpet med Tverråi og 1,65 m³/s ved utløpet ned i Tinnsjø.

Vannets to største tilførselsbekker slutter seg til fra nordvest. Den vestligste av disse kommer fra Djupetjørn (ca. 0,8 km²). Det sirkelrunde vannet ligger i en botn ved foten av Heddersfjellet, som er feltets høyeste topp. Nordøst for vannet ligger Djupetjørnuten. Foruten Djupetjørn er det flere små og mellomstore vann i de to største sidevassdragene. Fra utløp av Sjøvatn renner Digeråi nordøstover i et myrlendt område, hvor Tverråi slutter seg til hovedvassdraget fra nord. Digeråi har lite fall på denne strekningen. Før utløp i Tinnsjø går elva i et dypt gjel og har et fall på 500 m over en strekning på ca. 1,5 km. Foruten denne delen der landskapet skrå bratt mot øst, består nedbørfeltet av en veksling mellom flate myrpartier og fjell som ruver 200-300 m over disse.

Nederst i vassdraget, før Digeråi renner ut i Tinnsjø, utgjør den nye Tinnsjøveien et betydelig inngrep i landskapet. Tinn kommune vurderer å bruke Djupetjørn som drikkevannskilde, noe som vil medføre en viss regulering av vannstanden og bygging av dam/terskel i utløpet. Dette er ikke avgjort. Deler av randområdet har hatt en sterk turistutbygging av hotell og turistsentre. Feltet blir karakterisert som svært viktig i forbindelse med pågående reiselivssatsing i Tuddal og Tinn. I kommuneplanen for Notodden er området et LNF-område, der bygging av hytter ikke skal være tillatt. Den delen av området som tilhører Tinn er markert som LNF område der det "bare skal vera høve til å oppføre bygg som del av tradisjonelt landbruk, stadbundne næring".

Nede ved Tinnsjø ligger Jønjljo naturreservat for barskog (4685 daa), et barskogsområde med stor høydegradient (800 m) og et svært variert skogbilde.

Vannene i området er noe forsuringsskadet. Den nordvestre delen har tidligere vært kalket. Tiltaket er stoppet av økonomiske årsaker.

Geologisk mangfold

Området hører til den delen av det sørnorske grunnfjellsområdet som kalles Rjukangruppen. Berggrunnen består hovedsakelig av omdannede vulkanske bergarter, med innslag av kvartsitt og amfibolitt i nordvest. Glasial erosjon har gitt utpregede botnformer. Området rundt Sjøvatn domineres av et peneplan som gir et sterkt viddepreg. Det samme peneplanet utgjør Hardangervidda. Fjelltopper

som Heddersfjell (1461 moh.) står igjen som rester etter et urgammelt (paleisk) landskap. Høyfjellsplatået strekker seg østover langs Digeråi i ca. 2 km lengde der elva ikke følger noe tydelig dalføre. Fra kanten av platået kaster elva seg ut i en trang, canyonliknende dal ned mot Tinnsjø.

I den sørvendte skråningen av Djupetjørnnuten ligger betydelige morenemasser og forvittringsmateriale. Det er blokkmark på vestsiden av Sjøvatn og under Heddersfjell/Fagerliråen. Laterale avsetninger ligger i lisen ca. 80 m over Tinnsjø, disse har tidligere gitt grunnlag for landbruk.

De nederste 2 km av elva har et fall på ca. 500 m, med flere fosser og stryk. Det canyonliknende elveløpet har grove fjellblokker. Sideelva Tverråi renner stille gjennom et myrlendt, botnformet dalføre. Risbuåi fra Andordalen har flere mindre tjern. Også Kråkenesåi fra Djupetjørn har relativt lite fall og mange små vann. Elva har mye bunntransport, men løpene er stabile. Det er ikke påvist forekomster av spesiell verneverdi.

*Middels verneverdi ** (Verneplan IV)*

Biologisk mangfold

I forhold til feltets størrelse har Digeråi mange små vann og tjern. Myrdekningen er høy og består overveiende av rikmyr, fattig myr og middels rik myr. Selv om vannene er sure, har både ørret og røye gode vilkår. Faunaen av krepsdyr og bunndyr er karakterisert som relativt fattig.

Gran dominerer opp til ca. 950 moh. Den finnes også spredt i det meste av bjørkebeltet. Furu finnes på enkelte koller og i myrkanter. Fattige vegetasjonstyper dominerer, mens rikere vegetasjonsformer opptrer sparsomt. I de lavalpine områdene finnes innslag av rikere vegetasjon. Variasjonen i vegetasjonstypene er størst i de høyere liggende områdene hvor det finnes store arealer med høyproduktiv fjellbjørkeskog og vierkratt. Den regionale representativiteten vurderes som middels. Store, forholdsvis urørte myrarealer med varierende næringsforhold gjør området verdifullt for forskning og undervisning. Totalt antas vassdraget å ha stor verdi som referansevassdrag. Barskogreservatet Jønjljo nede ved Tinnsjø har stor høydegradient og et variert skogbilde. Deler av området har preg av urskog, her er innslag av edellauvtrær og det er rik vegetasjon langs bekkene.

Nedbørfeltet har et stort antall våtmarksarter sammenlignet med regionen for øvrig, og alle de vanlige artene er funnet hekkende. Sjøvatn, Storefjellsmyrene og et felt som strekker seg fra utløpet av Sjøvatn og nordover er særlig viktige for våtmarksarter. Storlom hekker i Sjøvatn og enkelte mindre vann. Utløpet av Sjøvatn-Fjellsenden og nedover langs Digeråi til Tjønnyrhaugen er viktig hekkeområde for ender og vadefugl, bl.a. stjertand og gluttsnipe, boltit, heilo, grønstilk og skogsnipe. Også Storefjellmyrene er viktig område for vadefugl. Av andre fuglearter er fjellrype, lirype, orrfugl, storfugl og jerpe vanlige. Området rundt Sjøvatn særlig viktig for den lokale bestanden av orrfugl og rype. Nedbørfeltet har verdi for hekkende rovfugler. Jaktfalk kan hekke i området og dvergfalk og tårnfalk er registrert. Spurvefugler hekker i tette bestander. Elg og hjort finnes i faste bestander, og rein kan påtreffes vinterstid.

*Stor/Meget stor verneverdi ***(*) (Verneplan IV)*

Landskapsbilde

Dominerende landskapselement er vidda med preg av høyfjell, de store myrene og de bratte granliene ned mot Tinnsjø. Mellom vidda og de bratte liene er det en brå overgang. Det flate landskapet rundt Sjøvatn er svært sårbart for visuelle inngrep. Landskapet gir et helhetsinntrykk av urørt natur.

Heddersfjell (1461 moh.) ruver opp over et avrundet viddelandskap og er et markert element i terrenget. I mindre skala, men minst like stor opplevelsesverdi gir de nederste 2 km av elva der den har et fall på ca. 500 m og går skiftevis i fosser og stryk. Løpet går i et gjel med grove fjellblokker og har stor opplevelsesverdi.

Friluftsliv

Nedbørfeltet er et viktig friluftsområde både sommer og vinter. Spesielt de øvre delene er svært godt egnet til tradisjonelle friluftaktiviteter som fotturer, skiturer, bærplukking, jakt og fiske. I tilknytning

til turisthotellene drives det også andre friluftaktiviteter som f.eks. turorientering og slalåm. I motsetning til de bratte liene ned mot Tinnsjø, er tilgjengeligheten oppe på plata god. Terrenget er oversiktlig og det finnes flere stier. Det er merket skiløype rundt Heddersfjell som brukes mye. Fra hotellene kjøres det også opp løyper. Området brukes av bygdefolk, turister og hyttefolk i og utenfor nedbørfeltet til dagsturer, helge- og ferieturer. Bruken av området er stor.

*Meget stor verdi **** (Verneplan IV)*

Kulturmiljø

Fjellområdet har vært utnyttet i steinalderen. Trolig er det også spor etter utmarksbruk i jernalder og middelalder knyttet til gårdsbosettingen i dalførene omkring.

På slutten av 1700-tallet ble det ryddet husmannsplasser ved nedre del av elva. Kverna i Digeråi lå til plassen Perskås og mølledriften var viktig her. Mølla ble nedlagt i 1956, men står fortsatt. Plassene ble fraflyttet i 1950-årene. Utmarksområdet har vært brukt av gårder ved Tinnsjø og i Tuddal og Vestfjorddalen. Her finnes bevarte stølshus og ruiner av slike. Ved Sjøvatn ligger stølene Sjøen og Kråkenes med bevarte lafta og steinmurte stølshus.

Det er enkelte kulturminneinteresser langs vassdraget. Flere kulturminner har visuell eller funksjonell tilknytning til elv og vann.

*Middels verneverdi ***

Samiske interesser

Det er ikke registrert samiske interesser knyttet til nedbørfeltet.

Landbruk

Vassdraget har ikke fast bosetting og nyttes til beite og noe skogproduksjon. Driftsforholdene for skogbruket er vanskelige.

*Liten verdi * (Verneplan IV)*